FÓRUM SENIOROV

ročník 13 / číslo 3 / december 2021

ČASOPIS PRE STREDNÚ A STARŠIU GENERÁCIU

PaedDr. Mária Šofranko

poslankyňa Národnej rady Slovenskej republiky

za hnutie OĽaNO

Priatelia,

v týchto riadkoch Vás nechcem poúčať, ani Vám nič prikazovať. Chcem Vás len o niečo pekne poprosiť. Ešte predtým Vám poviem o svojej osobnej skúsenosti. Bolo to ešte v marci 2020, keď som bola hospitalizovaná a do nemocnice v Ružomberku priviezli prvého pacienta s podozrením na Covid. Do dnešného dňa mám v pamäti ten strach, ktorý som videla v očiach zdravotníkov, strach z neznámeho, strach z Covidu. A na vlastnej koži som pocítila, koľko starostlivosti si vyžaduje jeden pacient. A dnes sú ich v našich nemocniciach tisíce.

Žiaľ, je to tak. Situácia na Slovensku je jedna z najhorších na svete. Máme preplnené nemocnice Covid pacientami. Našťastie tiež máme skvelých lekárov, skvelé a obetavé zdravotné sestry, celý personál a všetci títo sa snažia pomôcť, snažia sa zachraňovať naše životy. Ale oni potrebujú aj našu pomoc a podporu, lebo dnes má každý jeden z nás tú silu prispieť k víťazstvu nad pandémiou. Ak nás bude dostatočné množstvo, Covid spoločne porazíme a pošleme do zabudnutia. Prirodzene rešpektujem rôzne názory na očkovanie, vnímam obavu, strach, či neistotu, a žiaľ, olej do ohňa prilievajú aj nezodpovední politici šíriaci konšpirácie, politici, ktorým nejde o Vaše zdravie, ale o ich politické prežitie a návrat k moci. Preto konajú v duchu, čím horšie pre Slovensko a jeho obyvateľov, tým lepšie pre nich.

Priatelia, sama som dvakrát prekonala Covid, ťažký priebeh fakt nikomu skutočne neprajem. Prosím Vás, verte faktom, nie hoaxom. Verte lekárom a odborníkom, nie konšpirátorom, či lídrom zloby. Nuž a faktom je, že v súčasnej dobe nemáme v rukách silnejší nástroj v boji s Covidom ako očkovanie. Preto Vás prosím, poďte sa zaočkovať alebo pozvite k očkovaniu Vašich známych, priateľov, rodinu, ktorí tak ešte neurobili. Veľmi si želám, aby čo najmenej našich blízkych skončilo v nemocnici. Aby zbytočne neumierali ľudia na Slovensku, aj aby sme sa čo najskôr vrátili do normálneho života, do života bez obmedzení.

https://fb.watch/9Lz_oh2PA4/

Wellness Penzión Maxim

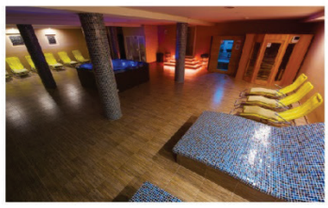

Výhodná ponuka pre dôchodcov vo Wellness Penzióne Maxim Bojnice

Fórum pre pomoc starším v spolupráci s Wellness Penziónom Maxim pripravilo dôchodcom veľmi výhodnú ponuku na pobyt v Bojniciach, kde okrem bývania v penzióne, môžete navštíviť aj tamojšie termálne liečebné kúpele a zabezpečiť si i ďalšie procedúry.

Cena:

Balíček služieb pre dôchodcov
Len za **135 ,- €**
(Bežná cena je 320,- €)

Wellness Penzión Maxim Vám ponúka balíček služieb:

- **ubytovanie na päť nocí s polpenziou**
- **3-krát hodinový vstup do penziónového wellnessu (levanduľová masážna vírivka, fínska sauna, infrasauna, parná sauna)**
- **2-krát 15 min. relaxačná masáž na masážnom kresle**
- **ďalšie masáže s 50% zľavou**
- **WIFI zdarma, bezplatné parkovanie**

Tel.: Recepcia: +421 908 727 578, +421 46 541 2973, Vedúci: +421 905 315 009
Mail: maxim@maxim-penzion.sk, www.penzionmaxim.sk

Pobyt je od nedele do piatka. Platnosť ponuky je do 31.12.2022, s výnimkou od 1.06.2022 do 30.09.2022, Veľká Noc, Vianoce a Silvester- doplatok v penzióne.

ĎAKUJEME!
Fórum pre pomoc starším
Henkel
Bezplatná Senior linka: 0800 172 500
BERCOFF
Kouzelný Pitné
LIQUID HAND SOAP - FLÜSSIGSEIFE
Fa
FRESH
REFILL

Milí priatelia, vážení čitatelia!

Tento rok sa nezadržateľne blíži k záveru. Je to čas, kedy bilancujeme, hovoríme o tom, čo sme dosiahli, splnili, čo sa nám podarilo a čo je ešte treba dokončiť alebo zlepšiť. Priznám sa, pri hodnotení tohto roka musím konštatovať, že bol mimoriadne náročný, ale napriek tomu sme urobili veľký kus práce. Tento rok bol mimoriadne ťažký aj preto, že ho ovplyvnila pandémia, ktorá významne menila naše životy. Žiaľ, kvôli nej nás mnohí opustili, čo je veľmi smutné. Nemali sme možnosť stretávať sa, stretnutia boli len občasné a v obmedzenom režime.

Ale napriek všetkým ťažkostiam a nedostatku finančnej podpory našej činnosti, čo vyplývalo z potreby financovania dôležitých oblastí, sme poskytovali pomoc, poradenstvo tým, ktorí pomoc najviac potrebovali. A musíme povedať, že počet tých, ktorí potrebovali našu pomoc, enormne stúpol, teda aj nápor na našich pracovníkov bol vyšší a práca bola náročnejšia. To nás však upevnilo v názore, že je veľmi dôležité hľadať riešenie problému páchania násilia a týrania starších, pretože naň neblaho vplýva aj atmosféra v spoločnosti a súčasná pandemická kríza.

Čo nás môže tešiť, je to, že sme vzbudili záujem u širokej verejnosti o poskytnutie pomoci starším v ich okolí. Poskytli nám informácie o takomto nežiaducom konaní a my sme to ďalej riešili s kompetentnými úradmi. Podarilo sa nám, že sme do informovania o problémoch starších zapojili aj množstvo rôznych médií, hlavne v oblasti zneužívania a páchania násilia a zlého zaobchádzania.

Teší nás, že sme našli podporu aj vo vláde i v parlamente a spoločne pracujeme na dôležitých zmenách zákonov na ochranu práv a zabezpečenie pomoci starším. Pripravili sme Chartu na ochranu práv starších, ktorej prijatie by mohlo významne pomôcť k zlepšeniu dôstojného a kvalitného života staršej generácie.

Zrealizovali sme množstvo rôznych podujatí, na ktorých sme hľadali riešenia, ale rozšírili sme aj spoluprácu s viacerými odborníkmi. Napriek pandémii sme v rámci Slovenska zrealizovali aj akcie na prevenciu, avšak s tým, že sme sa museli orientovať viac na výrobu letákov, zvyšovania odbornosti prijatých telefonátov alebo on-line stretnutia.

Som presvedčená, že budúci rok bude úspešnejší a že sa nám podarí presadiť ustanovenia, zákony a formy pomoci na zlepšenie postavenia a hlavne ochranu tých, ktorí sú v ohrození, ktorých práva sú porušované. Ja za seba chcem povedať, že v tejto oblasti urobím všetko preto, aby starší človek na Slovensku mal dôstojnú a kvalitnú jeseň svojho života. Samozrejme, že počítam aj s Vašou pomocou a aktívnou spoluprácou.

Na záver tohto roka sa chcem všetkým Vám, našim členom i priaznivcom, poďakovať za doterajšiu spoluprácu, za všetky Vaše podnety, návrhy, ale aj za Vašu podporu.

Chcem Vám zaželať do nastávajúceho roku veľa zdravia, šťastia, lásky, porozumenia od Vašich blízkych, nech Vás obchádzajú všetky problémy a úprimne Vám želám, aby ste jeseň života prežili v spokojnosti, v zdraví, radostne a pokojne v kruhu blízkych a Vašich známych. Úprimne sa teším na všetky stretnutia s Vami, aj na Vaše podnety, či návrhy.

Ľubica Gálisová
prezidentka Fóra pre pomoc starším

OBSAH:

Editoriál 1

Neodmysliteľnou súčasťou rodiny sú starí rodičia 2

Spolupráca Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím s Fórom pre pomoc starším 4

Násilie páchané na senioroch je neodpustiteľné 6

Medzinárodný deň ľudských práv 9

JUDr. Zuzana Stavrovská: Je veľmi dôležité chrániť práva najzraniteľnejších 10

PaedDr. Mária Šofranko: Ľudské práva majú nevyčísliteľnú hodnotu 11

Ing. Martin Borguľa: Dnes je medzinárodný deň ľudských práv 11

Miroslav Sopko: Neviditeľnosť 12

Rovnianske srdce vpísané do skla..... 13

Práca misionára P. Michala Slivku 15

Gréckokatolícky biskup Milan Lach: Neviem, aké znamenie ešte potrebujeme vidieť, keď nestačí bolesť a smrť 17

Výzva na darovanie 2% z daní 20

Biskupi vyzývajú na očkovanie 22

Rok 2022 môže byť rokom pokoja, lásky a spolupatričnosti 22

Poďakovania spoločnosti Henkel Slovensko za dezinfekčné gély 24

Aby na Vianoce nebol nikto sám 26

Tajnička 27

Neodmysliteľnou súčasťou rodiny sú starí rodičia

Prichádzajú Vianoce... Čas, kedy spomíname na zvyky a na to, ako to bolo kedysi. Vieme, že Vianoce boli a sú sviatkami, kedy sa celá rodina stretáva za jedným stolom. Dnes je to často len tá najbližšia rodina – rodičia a deti, ale kedysi sa stretávali spolu celé generácie.

Bolo to úplne samozrejmé, že v jednom dome spolu žili tri, dokonca i štyri generácie a dokázali spolu žiť v porozumení, s ohľaduplnosťou a pochopením rôznych potrieb a problémov, ktoré ich ani vtedy neobchádzali. Práve naopak, jednotlivé generácie si odovzdávali svoje skúsenosti, navzájom si pomáhali, poznali svoje problémy, potreby a dokázali ich spolu prekonávať. Starý otec či stará mama boli veľmi dôležití pre všetkých. A vnúčatká ich radi počúvali – veď mali toľko životných zážitkov a skúseností, ktoré mladá generácia nemohla vedieť, ani poznať. Pri ich počúvaní si nielen oddýchli, ale doslova nasávali múdrosť i lásku.

Tri generácie pri vianočnom stole

Môj manžel často spomína svojho starého otca, ktorý bol richtárom v dedine, teda bol osobnosťou nielen v rodine, ale aj v obci. Hovorí, že ho rád počúval, keď hovorieval, ako bojoval ešte v 1. svetovej vojne, čo prežil, aký bol ťažký a náročný život, ako sa museli životom prebíjať, ale ako všetko vedeli s Božou pomocou zvládať a napriek všetkým ťažkostiam nezúfali, ale snažili sa žiť tak, aby sa nemuseli hanbiť za svoj život, za to, čo robili, ako konali. Hovoril aj o tom, ako im nič nespadlo len tak z neba, ale všetko si vyžadovalo veľkú námahu a tvrdú prácu na poli – od rána do večera. Lebo rodinu bolo treba zabezpečiť, dopestovať všetko na živobytie, dochovať hydinu, postarať sa o dobytok a vyrobiť si všetko, čo bolo potrebné – aj nábytok a rôzne náradie. Nebolo peňazí, a preto museli ovládať rôzne remeslá, zručnosti, aby si zabezpečili všetko, čo treba. A čo bolo samozrejmosťou, že si nielen v rodine, ale aj susedia vedeli vzájomne vypomáhať. Ak niekto staval dom, tak sa na tom podieľala rodina a blízki a potom si to vzájomne vracali. Spoločné chvíle a rozhovory so starým otcom vraj boli úžasné. Boli to tie najkrajšie chvíle. Posedenie pri starom otcovi a získavanie obrazu o živote v minulosti mu dávalo iný pohľad na históriu a tiež vedomie, že život si treba vážiť a prijímať všetko, čo prináša a že človek nič nezíska bez práce a námahy. Učil sa zodpovednosti, učil sa vážiť si životné hodnoty. Keď mal ťažkosti v škole alebo strach, čo mu rodičia povedia, ak niečo vyviedol, starý otec vždy poradil, často podpisoval žiacku knižku, aby sa rodičia nedozvedeli, že si neplnil povinnosti a nenaučil sa úlohu. Ale musel sľúbiť, že to napraví, že sa polepší a bude sa učiť. Naozaj to bolo tak, že človek si musel vážiť život a musel

sa vedieť o seba postarať. Svojho starého otca obdivoval ako úžasného človeka a ešte dodnes čerpá z jeho múdrosti. Takto sa učil zodpovednosti za seba, za druhých, schopnosti si pomôcť a znášať všetko dobré i zlé. Naučil sa, že staršieho človeka si treba vážiť a je príjemné počúvať, s akou láskou o ňou hovorí. A to je dôležité, získať takýto postoj, pretože on toto odovzdával aj našim deťom a o tom je rodina.

My v našej práci často zdôrazňujeme, že starší sú súčasťou rodiny, ale i celej spoločnosti. Musíme si uvedomiť, že starší sú našimi koreňmi, našou múdrosťou, našou pamäťou, nositeľmi našej kultúry, rodinných zvykov uplatňovaných po celé roky, rôznych zručností, ktoré sa pestovali a účinne využívali v rodine, to, ako sme žili a akú stopu naša rodina zanechala v spoločnosti, v okolí, ako si nás mnohí pamätajú. Ja som bola vždy šťastná, keď som stretla svojich starých rodičov, boli to úžasní, krásni ľudia, ktorí sú dodnes pre mňa príkladom dobroty, lásky a uznávaním duchovných i životných hodnôt.

Starší prispievajú svojou múdrosťou, životnými skúsenosťami k lepšiemu poznaniu života, hodnôt, ktoré si treba vážiť, ale aj prispievať k tomu, aby nielen náš život, ale aj ľudia okolo nás boli krajší a lepší. Starí rodičia prispievajú k tomu, že rodina, deti, vnúčatá si uvedomujú aj to, že život začína i končí, že príde čas, kedy starší človek zákonite z tohto sveta odchádza a treba sa na to pripraviť. Starší ľudia sú náš poklad a hlavne starí rodičia sú našou dôležitou a neoddeliteľnou súčasťou.

Žiaľ, v čase budovania socialistického štátu (1948 – 1989) sa postupne presadzovalo, že do rodiny nepatria starí rodičia, že mladá rodina musí žiť svojim životom, pretože potrebuje žiť moderne a staršie deti nepriaznivo ovplyvňujú svojimi zastaranými a konzervatívnymi názormi, iným pohľadom na svet. Samozrejme, vážnym dôvodom bolo aj to, že starší žili svoju vieru a teda mali iný prístup k spôsobu života, väčšej zodpovednosti a tiež života podľa desatora Božích prikázaní, vo väčšej pokore, ale i skromnejšie, jednoduchšie.

Dnes mnohí starší žijú osamelo a vnúčatká ich prídu navštíviť len občas, čo je veľká škoda. Mnohí odborníci hovoria, že dnešné deti sú o tie krásne zážitky so staršími ochudobnení, hlavne o poznanie minulosti. Starý rodič má pre svoje vnúčatká vždy čas, dáva im veľa lásky, zvláštny pocit pokoja, radosti. Taktiež im odovzdáva vieru v Boha, ktorú žije a v ťažkostiach sa na Boha s dôverou obracia. Nič nerieši radikálne, ale pokojne a s rozvahou. Aj to sú dôvody, vďaka ktorým manželia kedysi spolu dokázali žiť v manželstve desiatky rokov, až do smrti, s jedným partnerom. Aký krásny je pohľad na starších manželov, ktorí dokázali prekonať všetky ťažkosti života! Dokázali si odpustiť, vedeli

sa obetovať jeden pre druhého, dávať si lásku, pozornosť a v starobe sa dokázali starať o svojho životného partnera. Nie je to krásny a úžasný príklad pre mladé rodiny? Pre nich nebol dôležitý blahobyt, ale človek, partner, deti, rodina.

Dnes je kríza rodiny. Rodiny sa rozpadajú pre malé nezhody, ktoré by sa často mohli vyriešiť len tým, že by sme sa vzájomne viac chápali, že by bolo menej sebeckosti a dokázali sa obetovať jeden pre druhého. Ak by sme sa zamysleli nad životom, aký bol kedysi, musíme povedať, že bol ťažší. Rodiny často nemali poriadne ani na chlieb, ale uskromnili sa a napriek tomu sa vždy vedeli postarať aj o svojich rodičov, starých rodičov, dokázali sa rozdeliť aj s posledným, bolo to o tom, že rodina držala spolu, vážili si jeden druhého. Určite boli aj vtedy nezhody, aj vtedy boli narušené vzťahy hlavne pri delení majetku, ale rodina vždy držala pohromade.

Dnes to vnímame skôr tak, že starí rodičia nemajú žiť spolu s mladou rodinou. V poriadku, je iná doba, iné možnosti, ale neubližujeme si tak trochu navzájom? Starší žijú osamelo a často sa stáva, že ich vnúčatá ich poriadne ani nepoznajú, ani na tie úžasné vianočné sviatky ich neprídu navštíviť, pretože je dôležitá nejaká dovolenka alebo oslava Štedrého dňa s priateľmi.

Nevyčleňujme starých rodičov. Naše deti a vnúčatká ich potrebujú. Môžu nám pomôcť práve v ťažkých časoch prekonávať problémy, vytvárať nádherné spoločenstvo a spolupatričnosť, šíriť lásku, pokoj, radosť a žiť plnohodnotne s tým, že im vieme vrátiť ich starostlivosť, lásku. Doprajme starým rodičom a našim deťom nech prežívajú spoločne radosti a upevnia vzťahy v rodine, nech môžu deti čerpať z ich múdrosti a naopak, nech si starší zaspomínajú na tie krásne zvyky, ktoré boli kedysi, ako sa na Štedrý večer spoločne pripravovali a ako ich v radosti, šťastí a v láske prežívali.

Robme všetko preto, aby sa nenaplnili slová jedného múdreho človeka, ktorý povedal:

„Ak vyradíme starých rodičov zo svojho života, naša spoločnosť bude chudobná a zanikne.“

Naša rodina je strom, naše deti sú jeho korunou. Ale starí rodičia sú jeho korene! Nemôžeme stromu našej rodiny odstrihnúť korene, lebo mu zoberieme živiny a strom vyschne.

Ľubica Gálisová

Spolupráca Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím s Fórom pre pomoc starším

Chrániť práva ľudí so zdravotným znevýhodnením či s dlhodobými zdravotnými problémami bude aj ďalších šesť rokov JUDr. Zuzana Stavrovská. Dňa 3.12. 2021 ju parlament opätovne zvolil za komisárku pre osoby so zdravotným postihnutím. Sme preto veľmi radi, že môžeme pokračovať v rozbehnutej činnosti, a že budeme môcť ďalej spolupracovať aj s Fórom pre pomoc starším.

JUDr. Zuzana Stavrovská (vľavo) spolu s pani Ľubicou Gálisovou

Naša vzájomná spolupráca vznikla prirodzene: ukázalo sa, že s mnohými podnetmi, s ktorými sa seniori obracajú na Senior linku, dokáže účinne pomôcť práve náš Úrad pre osoby so zdravotným postihnutím. Našou úlohou je totiž preverovať podnety ukazujúce na možné porušenie práv ľudí so zdravotným postihnutím. Keď zistíme porušenie, jednotlivým orgánom verejnej správy ukladáme opatrenia na nápravu – napríklad Sociálnej poisťovni, zdravotným poisťovniam, úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, zriaďovateľom zariadení sociál-

nych služieb alebo mestám a obciam. Neraz ľudí so zdravotným postihnutím sprevádzame aj v súdnych konaniach.

Pri spolupráci s Fórom pre pomoc starším zasahujeme v prípadoch, ktoré by sa dali rozdeliť do troch oblastí:

1. zlé zaobchádzanie so seniorom zo strany rodiny,

2.porušovanie práv seniorov v zariadeniach sociálnych služieb

a 3. snaha o obmedzenie spôsobilosti na právne úkony seniorovi.

Za každú oblasť sme preto stručne spísali jeden príbeh, aby sme priblížili našu prácu:

PRÍBEH PRVÝ: TÚŽBA ZOMRIEŤ V TEPLE

V lete 2016 zavolala na Senior linku suseda pána N., dôchodcu odkázaného na invalidný vozík. Opakovane si všimla, že jeho rodinní príslušníci s ním zaobchádzajú nedôstojne, počula od nich krik, vyhrážky, plač. Dokonca ho neprezlečeného, iba v pyžame, v zime vystrčili pred dom na invalidnom vozíku – zrejme si takto predstavovali „prechádzku na čerstvom vzduchu“. Pánovi N. zakazovali sledovať televíziu, obmedzovali mu kontakt s okolím, často prespával iba v predsieni, bez tepla aj bez možnosti osobnej hygieny.

Náš tím hneď, ako to bolo možné, kontaktoval obec, samosprávny kraj aj ošetrujúcu lekárku pána N. a začal mu vybavovať umiestnenie do zariadenia sociálnych služieb. Podarilo sa nám nájsť mu miesto. Pán N. sa však pod tlakom rodiny rozhodol nenastúpiť do zariadenia. Pracovníci nášho úradu sa za ním preto vybrali. Potvrdil im, že chce ísť do zariadenia sociálnych služieb, a že je to preňho jediné možné riešenie. Nikto mu tam nebude upierať teplo, vodu, posteľ či stravu. Pán N. sa nám vtedy zveril s jeho jedinou túžbou: „Túžim zomrieť v teple.“ Podarilo sa nám ho do zariadenia presťahovať.

JUDr. Zuzana Stavrovská, komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Žiaľ, dva týždne po umiestnení do zariadenia sociálnych služieb pán N. zomrel. V pokoji a v teple,

Vzájomná spolupráca aj v relácii Rádia Lumen

tak, ako si želal. Chceme vyzdvihnúť najmä všímavosť susedy pána N., ktorej jeho osud nebol ľahostajný a kontaktovala Senior linku.

PRÍBEH DRUHÝ: ZO ZARIADENIA TAKMER NA ULICU

Fórum pre pomoc starším sa na náš úrad obrátilo aj s prosbou o riešenie prípadu, keď zariadenie pre seniorov svojej klientke ukončilo zmluvu o poskytovaní sociálnej služby, no nenašlo pre ňu iné zariadenie ani ubytovanie. Tvrdilo, že hrubo porušovala dobré mravy, čím narušovala občianske spolužitie v domove. Podnet sme dostali v poslednej chvíli – v deň, keď už mala zo zariadenia odísť a hrozilo, že ostane na ulici.

Komisárka Zuzana Stavrovská ihneď telefonovala riaditeľovi zariadenia a upozornila ho, že nedodržal stanovenú zákonnú lehotu, a že na základe zákona pre ňu najskôr musí nájsť iné zariadenie alebo ubytovanie, a až potom ju môže zo zariadenia prepustiť.

Klientka napokon v zariadení ostala. Chceme však upozorniť, že je neprípustné, aby bolo za „hrubé porušenie dobrých mravov“ označené aj

také správanie klienta, za ktoré nemôže, pretože je ovplyvnené jeho zdravotným stavom.

PRÍBEH TRETÍ: PRE OCHRNUTÚ RUKU ZBAVENÝ PRÁV?

Senior linku kontaktoval pán M., ktorý sa ocitol v zariadení sociálnych služieb takpovediac proti svojej vôli. Jeho vlastná manželka a syn mu totiž nedali na výber: buď pôjde do zariadenia, alebo, ak ostane s nimi doma, nebudú sa oňho starať. Pán M. síce nie je úplne odkázaný na starostlivosť iných, no má ochrnutú ruku po zlomenine a potrebuje pomoc napríklad pri stolovaní, obliekaní, obúvaní, či pri osobnej hygiene – činnosti, s ktorými si členovia rodiny bežne vypomáhajú. Človeku sa niekedy nechce veriť, že v mnohých prípadoch vedia byť vlastní rodinní príslušníci až takí krutí.

Pánovi M. sa v zariadení sociálnych služieb nepáči, chcel by žiť ďalej vo vlastnom byte. Jeho manželka ho však pri sebe odmieta, tvrdí, že je alkoholik, no o rozvod doteraz nepožiadala. Namiesto toho však jej syn podal návrh o čiastočné obmedzenie spôsobilosti na právne úkony pána M. – aby nemohol sám rozhodovať o mieste svojho pobytu, ani o tom, kto, kde a komu bude poskytovať zdravotnú starostlivosť a sociálne služby.

Náš úrad na súdnych pojednávaniach poukazoval na to, že v prípade pána M. neexistujú dostatočné dôkazy a dôvody na obmedzenie jeho spôsobilosti na právne úkony. Spoločne s pánom M. sme preto podali odvolanie a čakáme na rozhodnutie Krajského súdu.

PLÁNY DO BUDÚCNA

Pôsobnosť Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím by sme chceli rozšíriť na všetkých seniorov – bez ohľadu na to, či majú alebo nemajú zdravotné postihnutie, či dlhodobé zdravotné problémy. Seniori sa totiž často stávajú obeťami podvodníkov, či snahy o zbavenie majetku a práv a nevedia sa sami brániť. Náš úrad však môže momentálne zasahovať iba v prípadoch, kedy má senior zároveň zdravotné problémy či postihnutie.

Na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím máme nastavené procesy na špeciálnu ochranu zraniteľných osôb, a preto si myslíme, že je to prirodzené rozšírenie našej činnosti. Budeme preto iniciovať zmenu zákona – tak, aby sme mohli pomáhať všetkým seniorom, ktorí nás budú potrebovať.

Elena Koritšánska
hovorkyňa Úradu komisára pre osoby
so zdravotným postihnutím

Násilie páchané na senioroch je neodpustiteľné!

O týraní a zlom zaobchádzaní so staršími sa vie stále veľmi málo a málo sa o ňom aj verejne hovorí. Ako keby ani neexistovalo. V poslednom roku sa však aj vďaka spolupráci pani Ľubice Gálisovej, prezidentky Fóra pre pomoc starším, a poslancovi Národnej rady Slovenskej republiky, pánovi Martinovi Borguľovi (Sme rodina) konečne rozvírila hladina a témou sa začali zaoberať kompetentné inštitúcie aj viaceré médiá.

Počet prípadov násilia na senioroch najmä posledné dva roky neustále narastá. Pričinila sa o to aj súčasná pandémia. Možno sa pýtate prečo. Bohužiaľ, veľa mladých ľudí si finančné problémy vzniknuté pandémiou alebo osobné frustrácie z tejto neľahkej doby, ventilujú na svojich rodičoch či starých rodičoch. Problém je naozaj vážny a keďže naša populácia neustále starne, dá sa predpokladať, že sa bude len prehlbovať. Pokiaľ teda nedôjde k systémovým, legislatívnym zmenám.

Násilie páchané na senioroch sa veľakrát deje za zatvorenými dverami a je ťažké ho identifikovať. Starší ľudia sú často chorí, nevládni, bezbranní. Nevedia, na koho sa v takejto situácii obrátiť a požiadať o pomoc. Alebo sa hanbia a nechcú priznať, že ich niekto týra, zvlášť keď ide o vlastné deti.

Je veľmi dôležité na túto tému neustále upozorňovať, hovoriť o nej nahlas. Aby sa seniori, ktorým sa takéto niečo v živote deje, nebáli a požiadali o pomoc, prelomili strach. Aby vedeli, na koho sa

obrátiť. Zároveň je ale potrebné hľadať riešenia na ochranu našej najzraniteľnejšej skupiny populácie. Riešenia, ktoré budú rýchle a účinné. Pretože mnohým ide často o život.

Poslanec Národnej rady Slovenskej republiky, pán Martin BORGUĽA spolupracuje s Fórom pre pomoc starším už bezmála dva roky. Cieľom spolupráce je urobiť všetko preto, aby obete násilia dostali potrebnú pomoc, aby boli násilníci adekvátne potrestaní, ale v prvom rade zamedziť tomu, aby sa takéto prípady vôbec diali. V tejto súvislosti sme mu položili pár otázok, na ktoré ochotne odpovedal.

Prečo ste sa rozhodli angažovať práve v tejto oblasti?

Ja sa pomoci seniorom venujem už dlhé roky, ešte z čias komunálnej politiky. Mám za sebou nespočetne veľa aktivít najmä pre bratislavských seniorov. Aj vďaka tomu dlhodobo vnímam, že v našej spoločnosti chýba úcta k šedinám. Často sa síce o seniooch hovorí, ale realita je taká, že sú na okraji záujmu. Žiaľ, veľa pozornosti a peňazí sa venuje rôznym komunitám a skupinám, ako LGBT, rieši sa rómska otázka... aj napriek tomu, že táto časť populácie je ozaj menšinová, v porovnaní s počtom seniorov na Slovensku. Pritom pozornosť by si najviac zaslúžili práve seniori, vďaka ktorým tu dnes sme, tí, ktorí vybudovali túto spoločnosť, ktorým vďačíme za všetko, čo dnes máme – naši rodičia a starí rodičia. Myslím, že sme našej seniorskej generácii veľa dlžní. Rád by som, ako poslanec národnej rady, urobil maximum pre to, aby sa ich život u nás zlepšil. Rozhodne by naša staršia generácia nemala byť na chvoste záujmu. To si nezaslúži. Je čas vrátiť im späť to, čo nám mladým dali. A problematika násilia a zlého zaobchádzania – tak to je úplne za čiarou! Tu musíme byť naozaj aktívni a dôslední, aby k takýmto prípadom vôbec nedochádzalo.

Ing. Martin Borguľa, poslanec Národnej rady Slovenskej republiky

Čo sa s tým dá robiť?

V prvom rade treba o tom všade hovoriť, v médiách, v školách, vo verejných diskusiách. Aby sa spoločnosť, aj naši kolegovia politici konečne zobudili, že tu máme takýto vážny problém! Samozrejme, je nevyhnutná až akútna potreba začať veľmi systémovo pracovať na legislatívnych zmenách v sociálnej a trestnoprávnej oblasti tak, aby boli naši seniori chránení. Potrebné je zmeniť a novelizovať niekoľko zákonov, predovšetkým zákon o sociálnych službách, zákon o dedičstve a v neposlednom rade aj trestný zákon.

Ako každé násilie, aj toto sa často deje za zatvorenými dverami, pokojne aj niekde v našej blízkosti, u najbližších susedov, a ani o tom nevieme. Agresori navonok často vystupujú ako slušní ľudia, na násilníkov sa menia doma. Mnohí seniori si v takýchto situáciách nedokážu pomôcť, zostávajú úplne bezbranní. Netušia, čo majú na svoju obranu urobiť. Kam ísť alebo zatelefonovať. Toto musíme zmeniť! A zmeniť musíme aj to, aby príslušné úrady a inštitúcie, teda sociálny úrad, lekár, polícia mali silnejšie kompetencie v konaní. Pretože množstvo prípadov aj vďaka prieťahom či nedôslednosti končia fatálne.

K násiliu a zlému zaobchádzaniu dochádza často aj v sociálnych zariadeniach. Zamykanie na izbách, odoberanie stravy, ignorovanie klientov či nedovolené podávanie psychofarmák – to nie sú vymyslené slová, ale realita niektorých našich zariadení sociálnych služieb. Tu je najdôležitejšie zaviesť náhodné kontroly, nie vopred ohlásené, na ktoré príslušné zariadenie nemá šancu sa vopred pripraviť. Mnohé prípady by tak boli odhalené.

Aké kroky ste podnikli v ostatnom roku?

S pani Ľubicou Gálisovou, prezidentkou Fóra pre pomoc starším, sme absolvovali mnohé stretnutia na ministerstvách. Stretnutie s ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny, pánom Milanom Krajniakom vyústilo do vzniku pracovnej skupiny. Stretnutie prebehlo aj na ministerstve spravodlivosti k možnostiam legislatívnych zmien najmä v trestnom práve. Predseda parlamentu, pán Boris Kollár, taktiež na spoločnom stretnutí prisľúbil podporu a pomoc. Isté kroky sa nedajú urýchliť, mnohé nám komplikuje aj pandémia.

zľava: JUDr. Zuzana Stavrovská, Ing. Martin Borguľa a Ľubica Gálisová

Máme pripravený dokument Chartu na ochranu práv seniorov, ktorú chceme začiatkom roka 2022 predložiť do parlamentu. Charta by sa po prijatí parlamentom stala záväzným dokumentom, ktorý by zastrešil všetky plánované legislatívne kroky v oblasti zvýšenej ochrany seniorov. Išlo by o akúsi oficiálnu štartovaciu čiaru.

Pripravili sme aj novelu zákona o komisárovi pre ľudí so zdravotným postihnutím, ktorou by pod kompetencie komisára začala spadať aj ochrana všetkých seniorov, teda nielen tých so zdravotným postihnutím. Pani komisárka Zuzana Stavrovská sa za roky práce vo svojom úrade denne stretáva s prípadmi týrania seniorov a snaží sa pomáhať, no nie vždy a všade jej kompetencie zasahujú. Naši seniori by rozšírením jej kompetencií konečne dostali svojho oficiálneho „ochrancu“, inštitúciu, na ktorú by sa mohli obrátiť.

Čo by to v reálnom živote znamenalo? Čo by sa v živote dotknutých seniorov zmenilo?

Rozhodne rýchlejšie a efektívnejšie riešenie prípadov a lepšiu vymožiteľnosť práva. Dnes na Slovensku týraným a zneužívaným seniorom pomáha len vaša organizácia, Fórum pre pomoc starším. V podstate v mnohých ohľadoch suplujete štát. Viem, že denne sa na vás obracajú desiatky seniorov, ktorí sa stali obeťami domáceho násilia či zlého zaobchádzania v spomínaných sociálnych zariadeniach. Aj napriek vašej neúnavnej činnosti cez Senior linku, predsa nemáte také právomoci a kompetencie, aké by mala pani komisárka. Inštitúcia úradu komisárky by bola oveľa účinnejšia, nakoľko všetky zúčastnené strany - polícia, lekár, sociálny úrad, samospráva by museli byť plne k dispozícii a konať z poverenia pani komisárky. Bol by to prvý, veľmi výrazný a účinný legislatívny krok.

Máte aj Vy nejaké osobné skúsenosti s týraním vo svojom okolí?

Našťastie nie, no úplne mi stačí počúvať a čítať informácie od pani Gálisovej. Je neskutočné, čoho sú niektoré deti, vnuci či opatrovatelia schopní voči starším ľuďom. Psychické týranie, ale výnimkou nie sú ani fyzické útoky. Dôvodom sú takmer vždy peniaze a majetok. Mojím cieľom je preto taká zmena zákonov, aby takýto hyenizmus nebol v našej spoločnosti tolerovaný.

Ďakujeme za aktuálne informácie a držíme palce do ďalších aktivít.

Ďakujem veľmi pekne za priestor k tejto neľahkej téme. Mnoho riešení je beh na dlhé trate, mravenčia práca a množstvo prekážok, ktorým musíme čeliť, no tak ľahko sa nevzdáme. Veríme, že sa v spolupráci s takými úžasnými ľuďmi, ako je pani Gálisová a pani komisárka Stavrovská, s ktorými máme tú česť spolupracovať, mnohé podarí uskutočniť.

zľava: JUDr. Ľubica Rehánková, Ľubica Gálisová, Ing. Martin Borguľa a PaedDr. Mária Šofranko

Na záver by som rád pozdravil všetkých vašich čitateľov a poprial im pokojné vianočné sviatky, hlavne veľa zdravia v tejto neľahkej dobe. Aj tohtoročné Vianoce budú iné ako tie po minulé roky. Teraz viac ako kedykoľvek predtým potrebujeme zostať ľudskí a solidárni k sebe navzájom. Pandémia nás všetkých obmedzuje v našich životoch, nikto dnes nežije tak ako predtým. Napriek tomu vám z celého srdca želám, aby ste prežili krásne, pohodové a požehnané Vianoce.

-redakcia-

Medzinárodný deň ľudských práv

Fórum pre pomoc starším presadzuje ochranu práv a pomoc starším

Dňa 10. decembra si pripomíname Medzinárodný deň ľudských práv. Je dôležité, aby boli zaručené ľudské práva na kvalitný a dôstojný život tej najohrozenejšej a najpočetnejšej skupiny na Slovensku, skupiny starších a chorých ľudí, ktorých práva sú najviac porušované hlavne v tejto pandemickej kríze, o čom svedčia viaceré správy národných i medzinárodných inštitúcií. Práva starších nie sú dodržiavané, nemajú služby, nevedia sa dovolať spravodlivosti, vymôcť si svoje práva, sú často ponižovaní, dochádza k vulgárnemu, brutálnemu a agresívnemu správaniu k nim.

Enormne narastá páchanie násilia a týranie v rodinách, v zariadeniach, nie je zabezpečená potrebná starostlivosť, dochádza k zanedbávaniu, zabezpečeniu základných ľudských potrieb. Vážne porušenia sú prehliadané a nie je im venovaná pozornosť. Nie je dostatočná legislatíva na podporu ochrany ich práv a poskytovanie pomoci vo vážnych životných a krízových situáciách. Vytráca sa úcta a dobrý vzťah detí k rodičom. Deťom ide často len o majetok svojich starnúcich rodičov, ktorí sa stávajú pre nich nadbytoční a príťažou a zaznamenávame hrôzostrašné príbehy týrania starších.

S veľkým znepokojením však v tejto pandémii vnímame, že je ohrozované zdravie a život tých najzraniteľnejších. Stovky starších zomierajú na Covid v nemocniciach, pretože určité skupiny šíria rôzne dezinformácie, hoaxy. Nepravdivými informáciami a psychickým nátlakom vyvolávajú v starších nepokoj, strach, čo seniorom spôsobuje vážne psychické poruchy a depresie nielen doma, ale i v zariadeniach. Strašia ich telefonátmi, SMS, aby sa nedali očkovať, lebo vakcíny zabíjajú. Starší nevedia čo robiť, ako sa vyhnúť manipuláciám. Dezinformačné letáky dávajú i do schránok s informáciami o škodlivosti očkovania, strašia ich smrťou. Dochádza k rôznym vyhrážkam, k vulgárnym nadávkam, k vyvolávaniu strachu a k vyvolávaniu nepokojov.

Mimoriadne nás znepokojujú konania rôznych ľudí a politických zoskupení, ktorí zneužívajú starších na dosiahnutie svojich cieľov. Poskytovaním benefitov zabezpečujú účasť starších na protestných zhromaždeniach a zvážajú ich autobusmi z celého Slovenska. Na podujatiach nie sú dodržiavané opatrenia a vystavujú prítomných nákaze šíriacim sa vírusom. Starší následne plnili nemocnice a mnohí nákaze podľahli. Aj naďalej sú výzvy na verejné zhromaždenia, čo môže spôsobiť ďalšie úmrtia, ale aj vyvolávanie nepokojov, nenávisti.

Pýtame sa: ako sú chránené ľudské práva starších, ktorí sú zavádzaní rôznymi klamstvami a ktorí sú ohrození veľmi rýchlo sa šíriacim vírusom? Ako je chránené právo na život, právo na pravdivé a odborné informácie? Prečo sú starší ľudia zneužívaní na politické aktivity? Ako sú zabezpečené ich práva, služby, ochrana proti zneužívaniu, páchaniu násilia, ako si môžu uplatniť svoje nároky?

Sme pobúrení tým, že niektoré zoskupenia ľudí i politické skupiny sa neštítia žiadnych prostriedkov, ani ohrozovaním zdravia a života starších, ktorí nevedia, aká je skutočná pravda, prečo sú vôbec tieto zhromaždenia. Starší sú manipulovaní, nechcú sa dať očkovať a sú vystavení nebezpečenstvu ochorenia, hospitalizácii i smrti.

Neustály nátlak, spochybňovanie nariadení odborníkov a vlády, poburovanie na protestoch, ako aj vyzývanie k rôznym vulgárnym a násilníckym aktivitám spôsobuje starším ľuďom problémy, vyvoláva strach a obavy z budúcnosti, zo zhoršenia podmienok ich života. Dochádza k stále agresívnejším, brutálnejším útokom na starších, k vulgárnemu správaniu sa k nim a k enormnému nárastu páchania násilia v rodinách, v rôznych inštitúciách i na verejnosti. Atmosféra neustálych nepokojov a vyvolávania nenávisti, vyhrážky, že budú použité aj také prostriedky, že bude tiecť krv, spôsobuje starším vážne psychické problémy a traumy. Starší človek sa stále viac stáva objektom zneužívania, avšak pomoc a ochranu nemá.

Vyjadrujeme dôrazný nesúhlas, aby boli starší ľudia zneužívaní rôznymi skupinami na svoje aktivity. Je smutné, že návrh na zlepšenie postavenia, života a ochrany zdravia starších vyvolal odpor v spoločnosti aj niektorých politikov. Nemôže ísť o to, kto navrhne nejaké opatrenie, ktoré je v prospech starších, ale ako im to pomôže. Toto nie je

politická téma, to je téma ochrany základných ľudských práv, zdravia a života. Pri rôznych návrhoch na ich ochranu sme zaznamenali dehonestujúce výroky o starších. Akoby boli zaradení do skupiny, ktorá už nič nepotrebuje, akoby už nemali nárok na niektoré služby, akoby boli menejcenní občania, čo je porušenie ich základných ľudských práv! Stále sú to plnohodnotní občania tejto republiky! K starším ľuďom nesmie byť vyvolávaná averzia a zlý prístup rodiny i spoločnosti, ani agresívne útoky na starších a páchanie násilia v rodine, ani v rôznych oblastiach celej spoločnosti. **Starší neznamená zbytočný!**

Naša organizácia sa zaoberá dlhodobo postavením a pomocou starším, pripravujeme nové zákony na ochranu ich ľudských práv ako plnohodnotných občanov tejto republiky, zabezpečenia ich dôstojnosti a kvality života.

Vyzývame všetkých, aby prestali s útokmi a ponižovaním tejto skupiny, uplatňovaním ageizmu, ale aby chránili a dodržiavali ľudské práva tejto najpočetnejšej skupiny, aby dostali podporu, ktorú môžu využiť na zlepšenie svojho života, aby boli prijaté zákonné normy na ich ochranu. Zabezpečte im právo na dôstojnú starobu. Dnes potrebujeme pokoj a spoločný postup, aby sme mohli zlepšiť život občanov tejto krajiny a zastavili túto pandémiu, ktorá ničí životy, vzťahy, postavenie občanov, ale aj ekonomiku našej krajiny.

Sú to naši i Vaši rodičia, starí rodičia, ktorým sme povinní zabezpečiť pokojnú starobu a zabezpečiť ich ľudské práva.

Ľubica Gálisová
prezidentka Fóra pre pomoc starším

JUDr. Zuzana Stavrovská

10. december 2021

JE VEĽMI DÔLEŽITÉ CHRÁNIŤ PRÁVA NAJZRANITEĽNEJŠÍCH

Dňa 10. decembra 1948 Valné zhromaždenie OSN prijalo Všeobecnú deklaráciu ľudských práv, ktorou sa členské štáty po druhej svetovej vojne zaviazali, že sa budú usilovať o rešpektovanie a uznávanie základných ľudských práv a slobôd. Udalosť sa pripomína ako Medzinárodný deň ľudských práv od roku 1950.

Je nesmierne dôležité chrániť práva všetkých ľudí, obzvlášť tých najzraniteľnejších. Patria sem deti, seniori aj ľudia so zdravotnými postihnutiami – telesnými, mentálnymi, duševnými a zmyslovými. Práve tieto skupiny sa pre svoju zraniteľnosť stávajú častými obeťami násilia, zneužívania, či podvodov, a sami sa často nevedia alebo nemajú ako brániť. Dokazuje to aj množstvo podnetov, ktoré prijímame a riešime.

Na Slovensku sú zákonom zriadené subjekty zabezpečujúce ochranu ľudských práv: verejný ochranca práv, komisár pre deti, komisár pre osoby so zdravotným postihnutím a Slovenské národné stredisko pre ľudské práva – každý so svojou špecializáciou.

JUDr. Zuzana Stavrovská, komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím

Vnímame však aj potrebu vytvoriť priestor špeciálne na ochranu práv seniorov – ako ďalšej zraniteľnej skupiny, ktorá svoj úrad komisára či ombudsmana zatiaľ nemá.

Preto by sme chceli rozšíriť pôsobnosť Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím aj na seniorov – bez ohľadu na to, či majú alebo nemajú zdravotné postihnutie či dlhodobé zdravotné problémy.

Na Úrade komisára pre osoby so zdravotným postihnutím máme nastavené procesy na špeciálnu ochranu zraniteľných osôb, a preto si myslíme, že je to prirodzené rozšírenie našej činnosti. Budeme preto iniciovať zmenu zákona tak, aby sme mohli pomáhať všetkým seniorom, ktorí nás budú potrebovať.

Mária Šofranko
10. december 2021

ĽUDSKÉ PRÁVA MAJÚ NEVYČÍSLITEĽNÚ HODNOTU

Dnes, 10. decembra, si pripomíname Medzinárodný deň ľudských práv. Osobitne by sme sa mali venovať tejto problematike z pohľadu najbezbrannejších – detí a seniorov, chorých a hendikepovaných. Fyzické a psychické násilie, zanedbávanie alebo zlé zaobchádzanie s ľuďmi je, žiaľ, stále prítomné v našej spoločnosti.

Nielen v politike, ale pri každom svojom rozhodnutí myslím na to, že každý jeden človek – bez ohľadu na národnosť, jazyk, náboženstvo, rasu, etnickú príslušnosť, farbu pleti, pôvod, sexuálnu orientáciu alebo telesné postihnutie – má právo na dôstojný a kvalitný život.
Som rada, že v tejto súvislosti pracujeme na legislatívnych úpravách.
Oceňujem spoluprácu s **Fórom pre pomoc starším a prínosom je tiež Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím.**
Ako povedal Nelson Mandela – *„Poprieť ľuďom ich ľudské práva je ako popierať celú ich ľudskosť.“*
A to je neprípustné!

PaedDr. Mária Šofranko, poslankyňa NR SR

Ing. Martin Borguľa
10. december 2021

DNES JE MEDZINÁRODNÝ DEŇ ĽUDSKÝCH PRÁV

Dňa 10. decembra roku 1948 prijala Organizácia spojených národov Všeobecnú deklaráciu ľudských práv. Deklarácia hovorí o dodržiavaní ľudských práv a slobôd, o zachovávaní ľudskej dôstojnosti, o hodnote ľudskej osobnosti.

Za dva roky, ktoré sa venujem problematike násilia páchaného na starších, som sa presvedčil, že nie vždy je ľudská dôstojnosť zachovávaná a ľudské práva dodržiavané. Za ten čas som sa dozvedel o otrasných prípadoch psychického aj fyzického násilia zo strany vlastných detí na svojich rodičoch. Dôvodom je takmer vždy majetok a peniaze. Je hrozné, čoho sú deti schopné voči tým, ktorí ich vychovali, dali im svoju lásku a starostlivosť. Ďalšie prípady zanedbávania a zlého zaobchádzania sú známe aj z niektorých sociálnych zariadení...
Je smutné a tragické, že tieto zločiny mnohokrát zostávajú bez potrestania. Prečo? Starší človek je často chorý, bezbranný, izolovaný, nevie si pomôcť sám, nevie, koho požiadať o pomoc. To, že seniori patria k najohrozenejšej skupine, nie je len fráza, to je fakt. Je našou psou povinnosťou postarať sa o to, aby sa prípady násilia nediali, a ak sa už stali, aby boli vinníci prísne potrestaní!
S organizáciou **Fórum pre pomoc starším a s Úradom komisára pre osoby so zdravotným postihnutím** pracujeme na tom, aby naši rodičia a starí rodičia neboli terorizovaní ani príbuznými doma ani v sociálnych zariadeniach.

Ing. Martin Borguľa, poslanec NR SR

Miroslav Sopko

NEVIDITEĽNOSŤ

- Vieš, čo je na starnutí najhoršie?
- Čo?
- Stávaš sa neviditeľným. Keď si mladý, si niekto, si sám sebou, si krásny, silný, atraktívny, desivý, sexy... s vekom to všetko odchádza... staneš sa ďalším starým mužom v obnosenom saku. Staneš sa neviditeľným. Priehľadným...
Je to tak. Jediným individuálnym rysom starých rodičov je vek. O starých ľuďoch sa už nehovorí, že on bol inžinier alebo ona bola účtovníčka. Hovorí sa – on už má 76 rokov a ona skoro 80...

Po dosiahnutí určitého veku ubúda ľudí, ktorí môžu staršieho človeka spoznať, vedieť, kto bol, čo pozná, čo miluje, ako žije... Jeho priatelia, kolegovia zomreli, alebo sa stali takmer nehybnými. Z domu odchádzajú len do najbližšieho obchodu a prestávajú sa stretávať.
Deti so svojim okruhom kamarátov odišli bývať do samostatného domčeka bližšie k mestu a svojich „predkov“ milujú iba cez mobil. Okolo domu pribúdajú noví susedia. A v obchode už nezostali žiadne známe predavačky.
Noví susedia okolo domu poznajú seniorov iba podľa čísla bytu a veku. Dve čísla. Koho zaujímajú čísla? V lepšom prípade vám pomôžu odniesť tašku a dať ju k dverám. A čo sa deje za dverami, kto to potrebuje vedieť?
Starí ľudia sú bezmenný svet.
Často nechápeme, aké vákuum postupne obklopuje našich starnúcich oteckov a mamičky. Nechápeme, prečo nám mama volá 5-krát denne do práce a veľmi nás tak brzdí. Prečo otec požaduje vysvetlenie vecí, ktoré sa ho vôbec netýkajú... Starí ľudia jednoducho chcú, aby ich niekto spoznal podľa hlasu. Tak volajú v strachu, že stratia toto spojenie. Ponáhľajú sa, aby ho použili, než sa preruší...

Ako dieťa som býval vo veľkom dome. Pri každom vchode sme mali svoju „babičku“. Nie, že babička bola niečia, ale celý vchod využíval služby tejto babičky. Dostala kľúče pre deti, ktoré sa vrátili zo školy, keď boli ich rodičia ešte v práci. Kľúče ležali na jej preglejkovom stole na chodbe. Položili jej naň poznámky s domácim rozpisom pre deti. Deti totiž vždy všetko zabudnú. Babička obkreslila čísla zväzkov kľúčov veľkými písmenami na kus papiera a starostlivo ich rozložila na ten preglejkový stôl.
Zakaždým ich dávala so slovami na rozlúčku. Mojej kamarátke, tenkej ako ceruzka, vždy pripomínala: „Obeduj!“ Bolo mi prísne nariadené, hneď ako prídem domov, aby som sa prezliekol do pol štvrtej „nech idem na harmoniku“ (Učil som sa v hrať na akordeóne). Vedela o nás viac, než vedeli naši vlastní rodičia. A večer im podávala správy. Ten a ten mal odtrhnutý gombík, tento prišiel domov bez kufríka a tento „stále padá“.
Bývala na druhom poschodí. V lete, aby sme nechodili do izby, často sme k nej utekali z dvora. - Daj mi napiť! - A babička nám rýchlo priniesla plný smaltovaný hrnček lahodnej vody z kohútika.

A potom sme dospeli. Rodičia sa už nebáli, že v škole stratíme kľúče a dali nám ich so sebou. Naučili sme sa variť jedlo sami. Babička už pri vchode nebola potrebná. Preto sme si vôbec nevšimli, ako zmizla.
Až teraz som si uvedomil, že som nepoznal jej meno...

https://www.facebook.com/2004551969787756/posts/2989407547968855/?sfnsn=mo

Rovnianske srdce vpísané do skla

V uplynulých dňoch som mala úžasnú príležitosť a česť prijať pozvanie vedenia sklární RONA a.s. Lednické Rovne na návštevu ich podniku a zoznámiť sa s ich prácou a výrobou výrobkov, na ktoré môžu byť právom hrdí.

Naša organizácia dostala od tohto podniku krásny dar pre ocenených v rámci akcie Senior roka 2018. Aj preto ma toto pozvanie milo prekvapilo a veľmi potešilo.

Mala som možnosť oboznámiť sa so vznikom tejto sklárne, stretnúť sa so zaujímavými ľuďmi, vidieť, ako sa tvoria ich úžasné výrobky, ktoré sú vyvážané do celého sveta a ktoré robia dobré meno Slovensku. Taktiež som mala možnosť spoznať históriu podniku a prezrieť si múzeum ich výrobkov, ktoré naozaj boli a sú jedinečné. Mimoriadne zaujímavá bola prehliadka hál a postupu výroby, najprv strojovej a následne aj tradičnej ručnej práce sklárov, výroba formou píšťaly, formovanie, kontrola a finalizácia výrobku.

Pani Gálisovú sprevádzal p. Peter Greguška, referent odboru Marketingu

Z histórie tohto podniku som sa dozvedela, že na počiatku ságy rodiny Schreiberovcov s podnikateľským a obchodným duchom stál Jozef Schreiber, rodák z Viedne, majiteľ úspešného obchodu so sklom. Najprv sa pustili do výroby tabuľového skla, neskôr tuhého, bieleho, zeleného, farebného, cylindrov na petrolejové lampy, zriadili aj brusiareň krištáľového skla. Presne 11. novembra Jozef Schreiber vstúpil na Lednické panstvo.

Schreiberovci pokropili živou vodou v Lednických Rovniach prakticky všetko. Zveľadili svoje panstvo, poskytli ľuďom prácu v sklárni a postarali sa aj o kultúrne a sociálne pozdvihnutie úrovne ich obyvateľov. Otvorenie a začatie sklárskej výroby koncom 19. storočia nebolo vôbec jednoduché. V Lednických Rovniach začalo v roku 1892. V roku 1893 huta priniesla na trh lisované sklo KAISER CRYSTAL a nezľakli sa ani fúkaného skla – kalíškoviny, pod značkou RONY CRYSTAL. V roku 1896 už zvýrazňovali krásu. Estetický a emocionálny dojem svojich výrobkov zvýrazňovali prostredníctvom techník brúsenia, maľovania a rytia.

Dnešná RONA – to je slovenský zlatý poklad, vzácny sklený náhrdelník, ktorého perly sa sypú s veľkým leskom do všetkých kútov zemegule. Dosiahli veľa úspechov a dnes sú vývozcom vzácnych a krásnych výrobkov, ktoré zdobia stoly významných panovníkov a inštitúcií.

Napriek určitému útlmu sklárskej výroby RONA a.s. ostala ako vlajková loď slovenských sklárov, vystúpila na piedestál svetových producentov skla, najväčšieho výrobcu úžitkového skla v Strednej

Európe. A to všetko vďaka obetavosti ľudí vo firme a inžinierov, ktorí s fabrikou doslova zrástli, zapustili v nej korene a dnes sú z nich hlavní akcionári – Ing. Stanislav Biroš, Ing. Pavol Brnka, Ing. Štefan Hanák, Ing. Radomír Matějček a Ing. Peter Vačko.

Pri tejto návšteve som sa dozvedela veľmi zaujímavú vec: *„O skle vieme jedno isto – jeho prvým výrobcom nebol nikto iný ako sama príroda, zázračný tvorca a nenapodobiteľný vynálezca. Prírodné sklo, obsidián, sa formovalo milióny rokov vulkanickou aktivitou, vznikalo stuhnutím žeravej sopečnej lávy, fulguritu, a to natavením horniny za pomoci úderu blesku a tektoniky. Takto zrodený hnedočierny materiál si pradávny človek, už vtedy hĺbavý tvor, nevyhnutne a zákonite všimol, podumal nad toľkým čudom – a zaraz z neho začal vyrábať všakové nástroje, zbrane, predovšetkým nože.“*

Samotná výroba skla ľudskou rukou ostáva však záhadou. Predpokladá sa, že sa tak stalo čistou náhodou v Mezopotámii. Tento počin patril a patrí k najvýznamnejším objavom ľudstva!

Táto práca sa dnes už robí, samozrejme, ako strojová výroba, ale naďalej je zaujímavá a vzácna hlavne ručná výroba, ktorá si naozaj vyžaduje lásku a zanietenosť pracovníkov, ich presnú úlohu a zručnosť, ktorá sa prenáša z pokolenia na pokolenie.

Moji sprievodcovia ma oboznámili aj s tým, ako rozoznám strojovú a ručnú výrobu. Zaujímavé bolo zoznámiť sa aj s jemným brúsením jednotlivých výrobkov a porovnať to s tým, ako sa to robilo kedysi a teraz s modernými technológiami. No mala som čo robiť, keď som prechádzala okolo pecí, kde bola horúca sklárska hmota a sledovala som, ako sa z hmoty tvorí nádherný výrobok, ktorý fascinuje svojou krásou a dokonalosťou.

Vďaka vedeniu tejto sklárne za ich pozvanie, aj za to, že som sa mohla zoznámiť so zaujímavou prácou sklárov a určite si pri pití vínka z pohárov zhotovených šikovnými rukami zamestnancov RONA a.s. vždy na túto návštevu spomeniem.

Veľká vďaka Vám patrí aj za úžasnú prezentáciu Slovenska v zahraničí.

Ľubica Gálisová

Práca misionára

„Nikdy neprestanem robiť niečo, o čom viem, že je dobré, aj keby sa mi postavilo do cesty mnoho ťažkých prekážok.“ (sv. Don Bosco)

Milí seniori, nedávno sa mi dostala do rúk kniha od P. Michala Slivku, v ktorej opisuje svoje poslanie a konanie dobra vo svete, keď oddane pôsobil v Indii. V dnešnej konzumnej dobe, kedy sa staráme o to, ako vyzeráme, čo budeme jesť, kam pôjdeme, sa nám zdá, že článok je aktuálny a ak sa dostane Vašim deťom a vnukom do rúk, bude pre nich poučný. Možno aj v dnešnej ťažkej dobe, dobe, kedy stále máme Covid, bojujeme s chorobou, bojíme sa o najbližších, je tento článok na zamyslenie a možno aj povzbudením, že to zvládneme a že sú okolo nás aj ľudia, ktorí sa boria takisto s neútešnou situáciou, ale ich viera im pomáha prekonať prekážky. Poďme teda do iného sveta a priblížme si, ako žijú ľudia a ako sa naučili prijímať vieru, vieru v Boha.

Misionár Páter Michal Slivka

P. Michala Slivku som poznala osobne a jeho rozprávanie o misii, ktoré zachytil aj v knihe **40 rokov misionárom v Indii**, je veľmi poučné a hlavne zaujímavé. Po prednáške o misijnej a charitatívnej práci som opäť siahla po tejto knihe a rozhodla som sa v krátkosti misijnú prácu P. Michala Slivku opísať v tomto článku. P. Michal Slivka sa narodil 29.9.1921 a pochádzal zo Spišského Štiavnika. Študoval na teologickom učilišti v Ružomberku, ktorý zrušili v roku 1946, ale pokračovať v štúdiu mohol v cudzine a vybral si Taliansko, Rím. P. Michal Slivka vždy túžil ísť do misie, konkrétne do Indie, prijal misijný kríž a stal sa tak členom spoločenstva misionárov, ktorí ohlasujú Evanjelium po celom svete.

Slováci nemigrovali iba za prácou do iných krajín, za rodinou, ale boli medzi nimi aj zanietení kresťania, ktorí hlásali radostnú zvesť – Kristovo evanjelium. Úloha zvestovania a vykonávanie misie je veľmi náročné a hlavne zdĺhavé. Ľudia, ktorí sa rozhodli vykonávať túto „prácu“, pretože skôr je to poslanie, musia byť trpezliví a presvedčení o svojom poslaní. My sa presunieme do Indie, kde náš misionár P. Michal Slivka v roku 1950 vstúpil na túto pôdu. India sa rozprestiera na ploche 3 287 590 km2 a má vyše 850 miliónov obyvateľov. Je to najľudnatejší štát sveta. V roku 1946 India prestala byť anglickou kolóniou a v roku 1947 bola vyhlásená Indická republika. Z celkového počtu obyvateľov Indie je väčšina hindov, mohamedánov a 2,5 % je kresťanov. Zaujímavá je otázka postavenia kresťanstva vo veľkom mori hinduizmu, ale isté je, že pôsobením misie má na obyvateľov Indie veľký vplyv kresťanstvo. Hindovia videli vnútornú obrodu kresťanov.

Misijná práca v Indii znamenala pre P. Michala Slivku putovanie, vytváranie misijných staníc a jednou z nich ako prvá bola aj stanica Kesramal. V tejto dedine, kde počet katolíkov predstavoval 18 000 a väčšina žila na filiálkach – predstavme si osady. Na misijných staniciach sa zakladali školy, učili sa deti, zakladali sa nemocnice, pretože pomáhať chorým prináleží k misijne práci. Jeden zo zakladateľov nemocnice bol aj otec biskup Westermann, ktorý hlásal: *„Poslaním misionára je robiť skutky milosrdenstva v misijných krajinách, aby cez ne zasvietilo neveriacim slnko Božej lásky.“*

V Indii nemajú ľudia na vidieku sociálne poistenie, tak ako v mnohých európskych krajinách (niekedy si ani neuvedomujeme, aké máme zatiaľ ešte istoty) a musia si platiť všetky výdavky, lieky a nemocnicu.

Misionári prostredníctvom milodarov z Európy a Ameriky hradili liečbu chorým ľuďom. Pod liečbou si nepredstavujme ľahké zranenia, nie, ide o skutočné vážne zdravotné problémy, napríklad pomáhať ľuďom, ktorí majú lepru, maláriu a iné choroby typické pre takúto krajinu. Samozrejme, je nutné aj presvedčiť ľudí, aby vôbec podstúpili liečbu, brali lieky. Ďalšia práca misionára. Pretože veľakrát je názor, že môže pomôcť iba ľudový liečiteľ, rôzne zaklínadlá. To všetko treba ľuďom vysvetliť, pracovať s nimi. Mnohí misionári sa pri takejto práci aj nakazili a, bohužiaľ, aj podľahli tejto chorobe, o to viac si treba uvedomiť tú oddanosť, poslanie, ktoré je vykonávané prostredníctvom misionárov.

Ďalším problémom je napríklad dostupnosť jedla. Pôda nie je vždy úrodná, je suchá a teplá. Prevládajú vysoké teploty a nedostatok financií na zavlažovanie, ale aj na stroje potrebné na obrábanie pôdy. Možno neuveriteľné, ale aj tu musia vykonávať svoju prácu misionári, učia ľudí správne gazdovať v oblasti, kde je naozaj problém s úrodou, v oblasti, ktorá je postihnutá prírodnými živlami a podnebím, kde jedlo nie je bežné. Jedlo je dar, veď ľudia napríklad jedli len jedenkrát denne . Vieme si to vôbec predstaviť? Nie, pretože máme všetkého dostatok.

Nepriateľom ľudu je negramotnosť a nezáujem o vzdelanie. Ale koho nezáujem? Určite vyšších kást - v Indii sú kasty – delenie obyvateľstva podľa majetkov a samozrejme „vrchnosť a silnejší sa obávali vzdelaných ľudí“. Ako P. Michal Slivka uvádza, spočiatku v misijných školách nebolo kvalifikovaných učiteľov a školy, to boli len vonku lavice, sedelo sa veľakrát na zemi, na rohožkách. Aby sa rozšírila katolícka inteligencia, prevzali prácu misionári, bolo nutné preukázať záujem o vzdelanie a vytvoriť program a správne investovať financie, opäť sa jednalo o milodary. Podarilo sa a katolícku menšinu reprezentovali učitelia, profesori, bankári, dnes sa misia môže honosiť veľkým počtom kvalitných základných škôl. Školy boli potrebné aj na upevnenie kresťanstva. Je nesporné, že vzdelanie pomáha ľuďom plniť si sny, urobiť pre spoločnosť, ale aj pre seba veľa.

Misijné stanice sa zakladali aj v iných mestách, ako napríklad Jaraboga, Bamra, Majhapara, kde cieľom bolo šíriť evanjelium a pomáhať ľuďom. Práca misionárov alebo skôr poslanie medzi obyčajným ľudom je úspešná na poli sociálnom, ale aj kultúrnom, svedčí napríklad aj tom, že sa každú nedeľu na misijnej stanici konala sv. omša. Aj napriek vzdialenosti filiálok sa ľudia zúčastňovali sv. omše a sv. spovede.

P. Michal Slivka svoju prácu o Indii ukončil 25.3.1990. V Indii sa stretol s mnohými kňazmi, misionármi, dokonca s biskupmi, ktorí šírili zvesť o Evanjeliu v tejto krajine. Po ukončení misie vznikli v miestach, kde pôsobili misionári, dve diecézy s početnými misijnými stanicami. Dňa 25.3.1990 sa vrátil na Slovensko do Misijného domu Matky Božej v Nitre. Zomrel 19.12.2012.

Na záver by som chcela vyjadriť poďakovanie ľuďom, ktorí sa rozhodli takto pomáhať. Obetovali svoj voľný čas, svoje pohodlie pre pomoc a dobro iných. Nie všetko je samozrejmosť.

Milí seniori, čitatelia, už o pár dní začneme prežívať jedno z najkrajších období v roku. Čas vianočný. Čas, kedy by sme mali upokojiť našu myseľ, venovať sa modlitbám. Silný odkaz P. Michala Slivku, ktorý celý svoj produktívny život obetoval pomoci iným, nás navádza k tomu, aby sme si uvedomili dôležitú vec: aby sme neboli ľahostajní k tým, ktorí potrebujú našu pomoc, ktorí sú odkázaní na starostlivosť iných. Každý z nás môže pomôcť, či už slovom alebo skutkom. Vo svojom okolí máme veľa ľudí, ktorí potrebujú našu pomoc. Neprehliadajme príležitosti, pri ktorých môžeme pomôcť ľuďom nielen nám blízkym. Buďme ohľaduplnejší k okoliu a uvedomme si, že každá naša pomoc urobí svet krajším.

Vianoce sú sviatky pokoja, radosti, ale aj zamyslením sa. Dnes žijeme dobu náročnú pre všetkých, zráža nás na kolená ochorenie Covid, a práve preto si nezabúdajme pomáhať. Vianoce nie sú predsa len o perfektnom darčeku, ani o stoloch plných jedla, ale o pokojnom prežití, porozumení v kruhu rodiny a blízkych.

Mgr. Iveta Čereyová

Biskup Milan Lach

Neviem, aké znamenie ešte potrebujeme vidieť, keď nestačí bolesť a smrť

Gréckokatolícky biskup Milan Lach

Rozhovor s gréckokatolíckym biskupom Milanom Lachom o Covide, aj očkovaní...

Dva týždne strávil v domácej karanténe s ochorením Covid-19. Po tom, čo videl situáciu v košickej nemocnici, vyzýva na očkovanie a hovorí o zodpovednosti nás všetkých. **Zdravotníci sú podľa neho pod tlakom a v morálnom ponížení.**

Tvrdí, že veriaci sa v prípade morálnych pochybností o vakcínach môžu pre pokoj vo svedomí oprieť o postoj biskupov, ako aj vatikánskej kongregácie.

Eparcha Byzantsko-katolíckej eparchie Parma v americkom štáte Ohio vladyka Milan Lach, SJ, (47) pôsobí v USA od júna 2017, najprv ako apoštolský administrátor a od júna 2018 ako eparchiálny biskup. Predtým bol štyri roky pomocným biskupom Prešovskej archieparchie. Pôsobil aj ako predseda Rady Konferencie biskupov Slovenska pre pastoráciu v zdravotníctve.

Na Slovensku ste dva týždne, no strávili ste ich v karanténe. Ako ste sa tu vlastne ocitli?

Mal som pracovné povinnosti v Ríme a pri tej príležitosti som sa chcel zastaviť doma - pozdraviť mamu, bratov. Aspoň na krátko, na nejaké dva-tri dni, a mal som ísť ďalej.

Brat mi povedal, nech sa radšej otestujem, keďže idem k mame. Hneď po príchode do Košíc mi antigén ukázal pozitívny výsledok. Na druhý deň mi PCR test potvrdil pozitivitu, navyše sa ukázala aj vysoká nálož vírusu.

Tak som sa ocitol v karanténe. Chcem sa poďakovať vladykovi Cyrilovi Vasiľovi, že ma prichýlil na eparchiálnom úrade, kde som strávil dva týždne v karanténe.

Ste zaočkovaný?

Áno, dvakrát Pfizerom, naposledy v marci v Spojených štátoch. Bez vakcíny by som bol na tom oveľa horšie. Už po prílete do Viedne som sa cítil všelijako, unavený, no myslel som si, že je to pre časový posun a cestovanie.

Aký mal Covid u Vás priebeh?

Priebeh sa mi zdal v poriadku, zrejme vďaka očkovaniu. No keď som bol neskôr v kontakte s pánom primárom Infekčného oddelenia Nemocnice Louisa Pasteura v Košiciach, Martinom Novotným, ktorému takisto ďakujem, tak skonštatoval, že som prekonal zápal pľúc. Sám som bol z toho prekvapený, pretože som sa necítil obzvlášť zle, mal som teploty do 38 stupňov.

Čiže navonok sa to zdalo ako ľahký priebeh, no nasadili mi hneď antibiotiká, čo iste pomohlo.

V košickej nemocnici ste teda boli len na kontrole...

Áno. Keď som tam čakal na vyšetrenie, videl som, v akej intenzite prichádzajú záchranky, a takisto unavených zdravotníkov. Som smutný z toho, keď počúvam, že aj mnohí kňazi verejne hovoria, že očkovanie je nesprávne. Iste, treba rešpektovať slobodu, aj ja ju rešpektujem, ale na druhej strane ako katolíkom by nám malo záležať aj na našich bratoch v prvej línii, čiže zdravotníkoch. Potrebujeme ich. Videl som na vlastné oči, že idú po hrane.

Spomínaný pán primár nastúpil do služby v nedeľu na pol ôsmu a ťahal do ôsmej večer. Keď som sa ho pýtal, či si dá v pondelok voľno, tak sa len pousmial – ideme ďalej. Keď to vidíte zblízka, pochopíte, že to nerobia pre peniaze ani slávu. Podobne sestry a celý personál. Aj kňazi, ktorí chodia zaopatrovať. Poznám viacerých v Prešove i Starej Ľubovni, kde je veľmi zlá situácia, a ľudia v tom regióne vo veľkom zomierajú práve preto, že nie sú zaočkovaní.

Očkovanie je citlivá téma aj medzi veriacimi a mnohí sa nechcú dať očkovať.

Viem, že mi možno budú všeličo hovoriť, ale podľa mňa ide o prejav nezodpovednosti nás katolíkov. Navyše keď počúvam verbálne útoky na biskupov a kňazov pre túto tému, pýtam sa: My si hovoríme veriaci?

Idú Vianoce, každý chce mať pekný čas. Ale berie niekto ohľad na zdravotníkov? Či oni nebudú počas sviatkov ležať pripojení na kyslíku? Všetkým, od sanitárov, kuchárov až po vedúcich lekárov sa chcem poďakovať za všetko, čo robia. Sú pod tlakom a v morálnom ponížení. Je to nefér.

Nie som lekár, hovorím len svoju skúsenosť. Myslel som si, že prídem domov a odletím späť. Po tom, čo som videl, však chcem apelovať na ľudí dobrej vôle: ak môžu, nech sa dajú zaočkovať.

Hovorí sa, že sme v tretej vlne, ale niektorí už spomínajú štvrtú, piatu... Koľko ľudí musí na Slovensku ešte zbytočne zomrieť? Koľko nevinných životov vyhasne pre šírenie nepodložených informácií?

Mnohí veriaci riešia výhrady voči pôvodu vakcín. Aký je váš postoj?

Samozrejme, počúvame o tom, že ide o vakcíny, ktoré sú vyrobené na základe potratených detí a podobne. Každý súdny človek by si však mal prečítať vyjadrenie Konferencie biskupov Slovenska, prípadne Kongregácie pre náuku viery, kde jasne vyjadrili svoj postoj. A v neposlednom rade pápeža Františka, ktorý nás nedávno poctil svojou návštevou.

Môžeme sa však pýtať, aký je pre nás odkaz jeho návštevy. Nie je to tak, že si vyberáme len to, čo sa nám páči? A ešte k tomu niektorí šíria veci zavádzajúce jednoduchých ľudí, ktorí sú potom popletení a zneistení.

Je to v USA inak? Máte pocit, že ľudia vo Vašej eparchii sa správajú inak?

S ľuďmi je to podobné, zásadný rozdiel spočíva v tom, že situácia v americkom zdravotníctve je diametrálne odlišná. Poviem vám príklad: mesto Cleveland v štáte Ohio malo počas druhej vlny pripravených osemtisíc nemocničných lôžok pre prípad, že by sa situácia zhoršila. Mesto zhruba dvakrát väčšie ako Bratislava vedelo prichystať osemtisíc lôžok, ktoré boli reálne pripravené.

Iste, aj v Spojených štátoch ľudia zomierajú, šíria sa rôzne názory, ale musíme hovoriť o našej situácii na Slovensku a najmä o tom, že naše zdravotníctvo je v katastrofálnom stave. Keď som sedel v košickej ne-

mocnici a pozeral na tie ošarpané budovy, so smútkom som sa pýtal: Kam idú peniaze tohto štátu? Veď sú z daní ľudí. Len s hrôzou som sa pozeral na nemocničné zariadenie v druhom najväčšom meste republiky.

Niektorí môžu namietať, prečo biskup kritizuje stav zdravotníctva.

Ja nekritizujem, len konštatujem. Musíme o tom hovoriť. Napríklad o tom, ako sa staráme o zdravotníkov. Budeme ich potrebovať čoraz viac. A keď ďalší odídu, kto sa o nás postará, o našich rodičov, o bezbranných? Veď to je téma a učenie pápeža Františka.

Zlyhali sme ako spoločnosť?

Nechcem hovoriť o kolektívnej vine, každý z nás nesie zodpovednosť. Existuje aj hriech zanedbania dobrého, z čoho sa málokto spovedá. Napríklad si poviem, že sa starám len o seba. No a čo, že je tam nejaký lekár, sestrička. Ešte im nadávame, koľko zarábajú. Ale to, že ťahajú služby po večeroch, sviatkoch, mnohokrát nevidíme.

„Keď som bol v košickej nemocnici a pozeral na tie ošarpané budovy, so smútkom som sa pýtal: Kam idú peniaze tohto štátu?“

Čiže všetci máme zodpovednosť. Chcem prosiť, aby sme mali kúsok Vianoc už teraz. Lebo nie dary nás urobia lepšími, ale to, že pozeráme na dobro iného, nielen na seba.

Lenže pre nezodpovednosť niektorých budú mnohí na Vianoce sami. Pritom ich blízki mohli pokojne ešte nejaký čas žiť. Ale neviem, čo na Slovensku ešte očakávame. Aký dôkaz alebo znamenie, aby sme sa presvedčili, že situácia je zlá? Nestačí bolesť a zomieranie?!

Lebo aj toto je ochrana života. Katolícke učenie hovorí o ochrane života od počatia až po prirodzenú, dôstojnú smrť. A medzi tým je čo? Napríklad aj také situácie, aké práve zažívame.

Má sa cirkev do toho viac vložiť?

Skôr treba ísť príkladom. Nechcem hovoriť, kto mal urobiť viac, či cirkev, vláda... Každý nech hovorí sám za seba. Som v USA, kde mám tiež svoje výzvy. No hovorím ako biskup. Lebo stále nie je neskoro. Stále máme čas zvrátiť následky, o ktorých presne nevieme, aké rozsiahle budú.

Viem, že nás biskupov nebudú chváliť, keď budeme ľudí povzbudzovať, aby boli rozumní a aby sa dali zaočkovať. Napriek tomu povzbudzujem všetkých ľudí, aby si to premysleli, že očkovanie je možné, a nebáli sa to prijať.

Čo poviete tým, ktorí majú morálne výhrady k vakcínam?

Ak by mali vo svedomí pochybnosť, pokojne sa môžu odvolať na mňa, biskupa Katolíckej cirkvi. Lebo počúvam, že mnohí chodia s týmto problémom na spoveď a trápia sa. Lenže ak sme Katolícka cirkev, tak treba rešpektovať to, čo Katolícka cirkev učí. A už sme spomínali postoj našich biskupov aj vatikánskej kongregácie či samotného Svätého Otca.

Mimochodom, nežijeme prvú morovú ranu alebo pandémiu v dejinách cirkvi. Náš jezuita, šľachtic Alojz Gonzaga zomrel, keď ošetroval postihnutých morom. Takisto si mohol povedať, že má pred sebou jezuitskú kariéru, ale on riskoval a obetoval svoj život. V histórii cirkvi je veľa podobných svätých.

Dovolím si preto povedať, že aj naši zdravotníci sú takýmito svätcami. Riskujú životy, pritom majú doma manželov, manželky, deti. Uvedomujeme si to?

Potrebujeme, aby nás to otriaslo. Teším sa z histórie, že sme katolícke Slovensko, aj z toho, ako obstála naša cirkev počas totality. Avšak teraz nám Pán dáva iné znamenia čias a novú skúšku, keď máme ukázať svoju vieru a konkrétny postoj. A raz sa budeme zodpovedať za to, ako sme reagovali.

https://svetkrestanstva.postoj.sk/92677/neviem-ake-znamenie-este-potrebujeme-vidiet-ked-nestaci-bolest-a-smrt

FÓRUM PRE POMOC STARŠÍM – národná sieť
Záhradnícka 24, 971 01 Prievidza www.forumseniorov.sk
IČO: 36117102 E-mail: forumlubica@gmail.com Tel. 046/5420349

Vážení priatelia,

naša organizácia sa opätovne uchádza o 2% - **príspevok** zo zaplatenej dane fyzických a právnických osôb. Hlavne v tejto pandemickej situácii je podpora našej činnosti veľmi dôležitá a pre našu organizáciu nevyhnutná.

Všetkým, ktorí nás finančne podporili v minulosti, úprimne ďakujeme.

Sme občianske združenie **Fórum pre pomoc starším** – národná sieť, ktorá združuje organizácie z celého Slovenska. Sme jedinou organizáciou na Slovensku, ktorá sa komplexne zaoberá ochranou a presadzovaním práv starších a poskytuje dôležitú pomoc obetiam domáceho násilia. Pomáhame najrizikovejšej a najviac odkázanej skupine - starším občanom - zabezpečením bezplatného poradenstva, služieb, ako aj poskytnutím konkrétnej pomoci v riešení ich problémov.

Za 21 rokov existencie Fóra pre pomoc starším sa nám podarilo poskytnúť pomoc tisíckam starších, ktorí sú v rizikových situáciách, potrebujú akútne pomoc, poradenstvo a riešenie vážnych životných situácií. Osudy týchto ľudí sú veľmi smutné. Starší sú často odkázaní na iných, potrebujú ochranu, služby a sú porušované ich práva. Sú obeťami rôznych organizácií, subjektov, asociálov, ktorí poškodzujú a zneužívajú starších. My im poskytujeme informácie, rady, presadzujeme ich požiadavky a riešime ich problémy. Robíme aktivity na prevenciu, zvýšenie ich právneho povedomia. Predkladáme konkrétne návrhy na zlepšenie kvality a dôstojný život seniorov.

Prevádzkujeme **poradenské centrum** a bezplatnú **Senior linku**, v rámci ktorej poskytujeme pomoc, právne, sociálne poradenstvo a pomoc starším z celého Slovenska. Pomohli sme tisíckam starších vyriešiť ich zložité problémy, pri zneužívaní nekalými praktikami, pri exekúciách, pri domácom násilí, čo je veľmi vážny problém.

O naše služby a aktivity v prospech starších občanov je veľký záujem. Podarilo sa nám mnohým starším zachrániť život, ale i majetok, zlepšiť vzťahy v rodinách a zabezpečiť potrebnú službu a pomoc. Starší túto pomoc pokladajú za mimoriadne dôležitú.

Finančné prostriedky by sme chceli použiť hlavne:

- ***na pomoc, poradenstvo konkrétnym starším osobám, ktorí sa ocitli v rizikových situáciách, ktorí sú zneužívaní a sú obeťami domáceho násilia, je zanedbávaná ich starostlivosť,***
- ***na prevenciu proti páchaniu domáceho násilia na starších****, hlavne osamelých a znevýhodnených seniorov, pretože je veľa obetí trestných činov podvodu, ohrozovania majetku a života, zneužívania,*
- ***na realizáciu kampane proti zneužívaniu a domácemu násiliu starších****, prevenciu proti nekalým praktikám, finančnému zneužívaniu a ohrozovaniu života podvodníkmi,*
- **na vydávanie časopisu Fórum seniorov***, ktorý slúži predovšetkým pre staršiu generáciu, o časopis je veľký záujem a máme požiadavky, aby sme tento časopis vydávali častejšie, pretože takýto časopis na*

Slovensku chýbal a starší ho považujú za dôležitý a potrebný,

- ***na prevádzku celoslovenskej bezplatnej Senior linky s číslom 0800 172 500** pre seniorov z celého Slovenska, **mesačne prijímame na túto linku priemerne 2000 volaní** a podnetov, túto službu poskytujeme 24 hodín denne, pre poskytovanie kvalitnej pomoci spolupracujeme s expertmi, právnikom, psychológom.*

Na činnosť pre pomoc starším ľuďom je málo zdrojov. Na túto skupinu sa zabúda, je často na okraji spoločnosti. Ich problémy sa však dotýkajú nás všetkých a ovplyvňujú našu spoločnosť, naše rodiny, ale i našu budúcnosť. Je veľmi dôležité, aby sme mohli pomáhať seniorom prekonávať ich problémy a umožňovali im žiť dôstojnejšie, aby sme im pripravili dobré podmienky pre život v starobe.

Aby sme mohli kvalitne vykonávať svoju prácu, poskytovať informácie a skvalitňovať život starším ľuďom, sú potrebné i finančné prostriedky, bez ktorých nie sme schopní potrebné aktivity realizovať.

Okrem toho, že sa uchádzame o 2% z Vašich daní, nás v prípade dobrej vôle môžete podporiť aj akoukoľvek sumou na náš účet:

v UniCredit Bank a.s.
číslo účtu IBAN: **SK46 1111 0000 0066 1760 3028**

Prispejete tak k zlepšeniu života našich starších spoluobčanov, medzi ktorými sa ocitne po čase každý z nás, naši príbuzní i priatelia...

Úprimne Vám za Vašu podporu ďakujeme.

Ľubica Gálisová
prezidentka Fóra pre pomoc starším

Biskupi vyzývajú na očkovanie

Kresťanským povolaním nie je len starať sa o seba, ale aj o druhých

Biskupi naliehajú na kňazov, aby šírili správnu osvetu, nabádali v prospech očkovania a zároveň dodržiavali hygienické pravidlá.

Slovenskí katolícki biskupi opäť vyzvali veriacich na očkovanie. V spoločnom vyhlásení zdôrazňujú kresťanskú starostlivosť o blížneho. Zopakovali slová pápeža Františka, že zaočkovať sa je prejavom lásky k blížnemu.

„Drahí bratia a sestry, obraciame sa na vás s prosbou o vypočutie, aby naše kresťanské spoločenstvo v dôležitej chvíli zaujalo správny postoj," začínajú spoločné vyhlásenie.

Biskupi hovoria, že sledujú „rastúce počty nakazených a zomierajúcich na Covid a zároveň rastúci počet vyčerpaných lekárov a zdravotníkov, z čoho hrozí bezprostredný kolaps nemocníc".

Zdôrazňujú svoje presvedčenie, že práve očkovanie je veľká pomoc pre zastavenie pandémie a pre záchranu tisícok ľudských životov. „Zaočkovaním chránime nielen seba, ale aj druhých. Tak ako to vyjadril Svätý Otec: zaočkovať sa je prejavom lásky voči blížnemu. Kto pochybuje, nech sa rozhodne práve preto, že kresťanským povolaním je starať sa nielen o seba, ale aj o blížnych a pomáhať im na ceste života."

Vyzývajú na nabratie odvahy spraviť tento krok z lásky k druhým, k slabším, k ohrozeným. Biskupi tiež naliehajú na kňazov, „aby šírili správnu osvetu, aby nabádali v prospech očkovania a zároveň dodržiavali hygienické pravidlá".

„To je v čase šíriacej sa choroby konkrétnym a zrelým prejavom našej viery v Boha, ktorý nám zveril svet i blížnych do opatery. A to je aj skutočným prejavom nášho uvedomelého, konzistentného postoja za život. Vypočujte, drahí bratia a sestry, tento náš hlas a modlite sa i povzbudzujte spolu s nami, aby si ľudia nezatvrdzovali svoje srdcia a neodmietali prostriedok, ktorý máme na pomoc v utrpení," píše sa na záver v spoločnom vyhlásení biskupov.

https://www.postoj.sk/92649/biskupi-v-spolocnom-vyhlaseni-vyzyvaju-na-ockovanie

Rok 2022 môže byť rokom pokoja, lásky a spolupatričnosti

Končí sa rok 2021. Je to čas, kedy hodnotíme, čo sme urobili, ako sme tento rok prežili. Určite mi dáte za pravdu, že to bol náročný rok, neustály strach z pandémie, veľa chorých a mnohí nás, žiaľ, aj opustili, pretože podľahli ťažkému ochoreniu Covid-19.

Dnes je veľmi náročný život a je ťažké prijímať, čo sa deje. Je ťažké prijímať ľudí, ktorí nám ubližujú a je ťažké, keď nás ohrozuje choroba, čo vzbudzuje strach a depresie. Určite si viacerí z nás nepamätajú tak ťažký a zložitý rok ako tento. Napriek tomu sa aj v tomto roku našli pekné chvíle, pekné zážitky s priateľmi, s rodinou, aj keď tie stretnutia boli obmedzené.

Prezidentka Fóra s členkou zo Šiah

My sme napriek tomu pracovali s plným nasadením a môžem povedať, že sa nám darí konečne presadiť dôležité návrhy zákonov na ochranu starších. Pomohli sme tisíckam ľudí z celého Slovenska a keď sme sa nemohli stretnúť, tak s mnohými sme si zavolali a podelili sa s nimi o to, čo nás teší, ale aj o to, čo nás trápi.

Na konci roku 2021 môžeme poďakovať mnohým, ktorí nám pomohli, s ktorými sme spolupracovali a s ktorými sme pripravili aj spomínané legislatívne návrhy na zmenu v ochrane a pomoci seniorom. Píšeme o nich v aj v tomto časopise. Veľká vďaka. Chcem sa poďakovať aj všetkým pracovníkom našej organizácie, ktorí v tejto ťažkej dobe pri návale práce a rastúcom počte podnetov dokázali všetko zvládnuť a pomohli sme trojnásobnému počtu starších, ktorí sa na nás s dôverou obrátili.

Pozrime sa však na tento nadchádzajúci rok s nádejou: verme, že Boh sa o nás postará, že má pre nás pripraveného veľa dobra, veľa Lásky. Majme úctu a lásku k Bohu, k ľuďom. Pozrime sa na viacerých svätých, ktorí nám ukazujú cestu a sú pre nás príkladom, ktorí aj napriek ťažkostiam nezúfali.

Pozitívnym príkladom súčasnej doby je život Matky Terezy. Ona je nádherným príkladom obety, lásky a nesmiernej trpezlivosti voči tým, ktorí potrebujú pomoc. Ona je príkladom prijímania ťažkostí a problémov s pokorou. Táto jednoduchá, útla žena dokázala svet meniť, nebála sa a vždy myslela na dobro iných.

Aj Ježiš je stelesnením Lásky a obety za nás všetkých. Hlásal potrebu preukazovať a dávať úctu, lásku a dôstojnosť človeku. Miloval všetkých a dával príklad dodržiavania základných morálnych princípov pre život tu na zemi, aby vládol poriadok, vyrovnaný, usporiadaný princíp spolužitia rôznych ľudí.

Mnohí z nás máme ústa plné pochopenia a úcty k druhým a k ich názorom, ale, žiaľ, niekedy sú to len slová a tento princíp nedodržiavame, sme netolerantní a urážame iných.

My, hrdé človečenstvo, nechceme rešpektovať iný názor, podriaďovať sa normám, morálnym a duchovným hodnotám. Chceme žiť podľa noriem, ktoré si určujeme sami, ktoré sú pre nás výhodné. Stávame sa vlastne otrokmi svojich nárokov, svo-

jich predstáv, svojich náruživostí, závislostí. Práve v tejto dobe nerešpektujeme ani duchovné a odborné autority, uznávame svoj názor. Presadzujeme, že sme slobodní a môžeme robiť to, čo chceme.

Mnohí si myslia, že prejav slobody je, ak sa človek sám rozhodne, ako bude žiť. Pýtam sa: ten, kto je závislý na mnohých veciach, musí mať za každú cenu to, čo si predstavuje, čo si vysníval, je slobodný? Všetky svoje činy, úsilie podriaďuje získaniu toho, čo chce on a za svojim cieľom ide bez ohľadu na iných. Nevadí mu ani to, že tým ubližuje a nivočí život druhého človeka. Nenaplnenie svojich neprimeraných ambícií, nedocenenie ho však neuspokojuje, ale napĺňa neustálym nepokojom.

Prezidentka Fóra s členkou zo Šiah

Je slobodný taký terorista, ktorý sa rozhodol obetovať svoj život, aby ublížil a zničil život iných? Aká je to sloboda? Je to klamstvo.

Je slobodný ten, ktorý sa slobodne rozhodne, že bude požívať nadmerne alkohol alebo užívať drogy? Nie. Je to porušovanie tých najzákladnejších morálnych, spoločenských hodnôt, ktoré by mali byť zakódované v živote každého z nás, nedodržiavanie tých ľudských a Božích zákonov. Zákonov, ktoré ovplyvňujú kvalitu jeho života, jeho práva, zdravie a všetko to, čo je v prospech jeho dôstojného života.

Nie je sloboda to, ak žijeme v súlade so zákonmi a zásadami a tým si chránime svoje základné hodnoty človeka, najdokonalejšieho tvora na zemi, vážime si vlastný život a svoju dôstojnosť?

Nie je to sloboda, ak uznávame človeka i s iným názorom a vážime si ho ako človeka, ktorý má hodnotu, ktorý je jedinečná a unikátna osobnosť?

Ako sa však správame k tým, ktorí robia a konajú pre nás dobro? Ako spomíname na tých, ktorí sa vytratili z nášho života a ktorí náš život významne ovplyvnili, dali nám život, vzdelanie, múdrosť, životnú skúsenosť, dali nám lásku, podali pomocnú ruku, ukázali nám správnu cestu a ktorí možno prispeli k našim úspechom, k lepšiemu životu?

Mám takú veľkú túžbu, ale cítim to i ako povinnosť, hovoriť o úcte a láske k ľuďom. Hovoriť o dôstojnosti človeka. O tom, že každý človek je úžasný a jedinečný bez toho, aby sme hovorili o farbe jeho pleti, vyznania, národnosti. Všetkých musíme milovať, ctiť a vážiť si život každého človeka.

Buďme k sebe, k svojim blízkym ohľaduplní a láskaví. Prejavom lásky inému, podaním pomocnej ruky ho robíme šťastným a obohacujeme ho, ale v prvom rade obohacujeme seba. Je to nádherný pocit, ak je ten druhý spokojný a šťastný.

V tejto ťažkej dobe poskytnime úsmev, milé slovo ľuďom, ktorí sú sami, trpia, pomôžme chorým, starým.

Toto by malo byť naše predsavzatie pre budúci rok, ukážme, že sa nebojíme, lebo veríme Bohu a celý svet bude krajší a lepší a verme celým srdcom, že On túto situáciu vyrieši.

Ja všetkým želám veľa zdravia, šťastia, pokoja a radosti a úprimne si želám, aby starší mali dôstojný a kvalitný život.

Ľubica Gálisová

Milan Laurík
24. september 2021

Poďakovanie

Vážená pani prezidentka Gálisová!

Naša OR SZZP vo Veľkom Krtíši obdržala dezinfekčné prostriedky. Tieto boli distribuované na ZO SZZP dňa 18.9.2021 na Okresnom športovom dni, kde si ich prevzali predsedovia ZO SZZP, ktorí ich rozdajú medzi svojich členov. Oni najlepšie poznajú sociálnu situáciu svojich členov.
Chcem veľmi pekne poďakovať spoločnosti Henkel Slovensko za tento dar.
Prajem Vám veľa úspechov pri pomoci starším ľuďom.

S pozdravom
Ing.Milan Laurík
predseda OR SZZP Veľký Krtíš

Základná organizácia Jednoty dôchodcov Ráztočno ďakuje spoločnosti Henkel Slovensko za poskytnuté dezinfekčné gély.

S pozdravom
výbor ZO JDS

Veronika Kmeťová
15. december 2021

Poďakovanie od našich dôchodcov

Antibakteriálny gél bol súčasťou vianočných balíčkov.
Ďakujeme spoločnosti Henkel Slovensko.

Aby na Vianoce nebol nikto sám

Pre väčšinu ľudí sú Vianoce najkrajšími sviatkami v roku. Vianočné obdobie je časom lásky a radosti. Je to čas na oslavu s členmi rodiny a priateľmi. Začiatkom decembra sa príprava na Vianoce prepne na najvyšší stupeň. Veľa ľudí sa sústreďuje na Vianoce a pracovný život pomaličky spomaľuje. V politickom živote sa väčšinou neprijímajú žiadne zásadné rozhodnutia. Veľké projekty sa posúvajú na január. V týždňoch pred Vianocami sa konajú kancelárske večierky a večierky s priateľmi a susedmi. Takmer každučký dom je vyzdobený vianočnými doplnkami a takmer v každom dome je vianočný stromček vyzdobený s láskou svetielkami a ozdobami. Toto všetko je signál, že Vianoce sú už za dverami.

Keď konečne príde Štedrý deň a je už všetko pripravené, rodina sa zhromaždí pri stole a vychutnajú si spolu večeru. Pre niektorých je to skutočný sviatok, na ktorý čakali takmer celý rok. Po večeri sa malé deti tešia, aby zistili, či prišiel Ježiško a čo im priniesol. Baliaci papier sa roztrhne a každé dieťa sa čoskoro stratí v hre so svojím obľúbeným darčekom. Zvyšok rodiny sedí a sleduje, aké sú deti nadšené. Tiež sledujú vzájomné reakcie, keď otvárajú darčeky, ktoré dostali. Bol darček ten pravý? Bol ten človek nadšený tým, čo dostal? Pred spaním si mnohí hovoria a hlavne deti, že toto boli ich najkrajšie Vianoce.

Vianoce sú však pre niektorých aj obdobím nešťastným, pretože sú prehliadaní. K takým ľuďom patria seniori, ktorí už nemajú rodinu alebo priateľov, s ktorými by mohli oslavovať Vianoce. Každým ďalším rokom počet priateľov, ktorých majú, klesá. Niektorí priatelia zomierajú. Iní idú bývať k deťom, či dokonca k vnúčatám. Iní sa sťahujú do centier pre seniorov alebo domovov dôchodcov. Priateľov, s ktorými si môžu užívať sviatky, je čoraz menej. V situácií keď seniori ostanú sami, bez partnera a musia sa vyrovnať s jeho stratou, ich často premáha smútok, ktorý je na Vianoce ešte intenzívnejší.

Ako starnú, ich zdravie sa začína zhoršovať. Už nie sú takí mobilní ako kedysi. Niektorí sú zdravotne postihnutí a nie sú schopní ani vychádzať zo svojich domovov. Celý ich vesmír sa tak stáva oveľa menším, než bol doteraz. Smutné je, že sú hrdí a nepovedia ostatným, čo sa s nimi deje. Nepovedia im, akí sú osamelí a ako sa boja toho, čo bude ďalej. Pre mnohých z nich môžu byť Vianoce veľmi deprimujúce. Trávia ich sami a smútia zo straty priateľov a

blízkych. Veľmi by uvítali, keby sa s niekým stretli, ale každý sa im zdá byť príliš zaneprázdnený svojimi rodinami a nikto ich nevolá.

Je na nás, aby sme to zmenili a urobili si čas na osamelých ľudí vo svojom okolí. Môžeme to zmeniť. Urobiť si chvíľku voľna a zastaviť sa. Zamyslieť sa nad ľuďmi, ktorí žijú priamo v našom okolí. Môže sa objaviť staršia dáma alebo muž, ktorý nemá s kým stráviť tieto Vianoce a bude na všetko sám. Súčasná pandemická situácia však nepraje stretávaniu sa, ale aj napriek tomu sa dá urobiť aspoň drobnosť pre osamelých. Ponúknuť im, že im nakúpite, upracete alebo donesiete niečo zo sviatočného stola, rybu, šalát alebo pečené dobroty.

Možno odmietnu vašu ponuku, lebo Vás nechcú zaťažovať, lebo Vám nechcú zasahovať do života alebo sa Vám nechcú vnucovať. Buďte však vytrvalí a dajte im vedieť, že ich odmietavý postoj nebudete považovať za odpoveď.

Za Vašu ochotu Vám možno nikdy nepovedia, ako sú Vám vďační, ale verte, že budú šťastní, že ste na nich mysleli. S najväčšou pravdepodobnosťou to bude vrchol ich dňa. Vďaka Vám si užijú Vianoce.

Michal Tatranský

TAJNIČKA

Požehnané vianočné sviatky				POMÔCKY ÁRA ROVA SLIKA SORK	nádhera peknota	slovinské sídlo	mesto v Indii	lyrická báseň	Noro Karol Ýro	Ypsilon	POMÔCKY ITEZ KAJANE
				1 Pezinok EČV							Ázijske slovko úcty
POMÔCKY ASALE ANTIKA LEIP	pilier podpera záštita	2	kto prorokuje etiópske jazero							acidum skr.	
radostne čakaný predpovedaný										zn. draslíka 4	
cestovný doklad				zvrat. zámeno ruský súhlas			zn.veličiny energie idióm česky		kód Vatikánu editor skr.		
menšia dedina kolónia						sídlo v Zambii redakcia skr.					Čaj po nemecky
Röntgen zn.		popevok 3			rodinný dom medikament			dátumový skr. trhal burinu			
starrímsky pozdrav -/buď pozdravený/				nemec.herečka peumatika bez vzorky					zn. cér		
autorka ELEONÓRA ARGALÁŠOVÁ	MPZ Itália jasanie		čistidlo na striebro trhliny vkoži						nedeľa skr. ťaví kŕženec		
rebrinovité kŕmidlo pre zver						peňaž.jednotky ateliér animácie					tiež
grécko-rímsky starovek							zn. rusk.áut Chačaturjanov balet				
iránske sídlo					tlak krvi skr.			edén počas leta			
zvedavo pozerajú gúľajú očami					úhor- po emec. aloa -po česky				polomer paprsok		aníz - po česky
rúbe seká				dobrák- pren. Appl.Physics Laboratory						artéria skr.	
	ypsilon s dĺžňom krv.skupina		Kód Albánska			autom.telefón.ú stredňa lesná hliadka				MPZ Nórsko tu máš	
ampér zn.		MPZ Španielsko	5 zn.Tony								
miesto narodenia Ježiša Krista									ampérávit		

Autor: Eleonóra Argalášová

Titulná strana: **Mgr. Július Gális, člen Správnej rady Fóra pre pomoc starším, pri odovzdávaní produktov spoločnosti Henkel Slovensko s.r.o.**

Zadná strana: **Produkty spoločnosti Henkel Slovensko odovzdal Mgr. Július Gális aj v obci Chrenovec-Brusno**

© FÓRUM SENIOROV – Časopis pre strednú a staršiu generáciu
Vychádza s podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR
Vydalo: Občianske združenie Fórum pre pomoc starším so sídlom v Prievidzi
Redakčné práce: Fórum pre pomoc starším
Materiály posúdila redakčná rada v zložení: Ľubica Gálisová – predsedníčka, členovia: Mgr. Július Gális, Michal Tatranský, Ing. Mária Beňadiková, Bc. Romana Papajová
Adresa redakcie: Fórum pre pomoc starším, Záhradnícka 24, 971 01 Prievidza, IČO: 36 117 102
Tel: 046/542 03 49, 0915 950 772, e-mail: forumlubica@gmail.com; www.forumseniorov.sk
Jazyková úprava: Ing. Mária Beňadiková
Tlač: MAGNUS COMPANY, s.r.o.
Náklad: 3000 kusov
Periodicita vydávania: (2 až 5 x ročne)
Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu rukopisov.
Registračné číslo: EV 5047/14
ISSN 1336-9571